

Estlandsresan 2006

Många spännande östliga arter fick deltagarna se under föreningens Estlandsresa i somras.

ULLA-BRITT ANDERSSON

I somras arrangerade SBF en resa till Estland. Guide var Leif Andersson som under flera årtionden inventerat av nyckelbiotoper i landet. Vi var ett 25-tal personer som mellan 26 juni och 1 juli fick tillfälle att besöka många botaniskt spännande områden.

Runt Tallinn finns flera ruderat områden, framförallt i närheten av järnvägar, som visade sig hysa spännande arter. Några exempel på arter som vi stiftade bekantskap med var kålsenap *Erucastrum gallicum*, fåblommig förgätmigej *Myosotis sparsiflora*, vippskräppa *Rumex confertus* och volgasenap *Sisymbrium volgense* för att nämna några. I nordöstra delen av Tallinn på mer naturlig mark växte rysstarr *Carex praecox*, fältnocka *Tephrosia integrifolia* och det endemiska oxbäret *Cotoneaster rannensis*.

Längre österut besökte vi de kulliga och artrika lövängarna vid Lasila. Många av Estlands lövängar håller tyvärr på att växa igen då hävden uteblir, men i Lasila hade den återupptagits och resultatet kunde vi se. Förutom ädla lövträd och hasselbuskar fanns ofta gran *Picea abies* i de estniska lövängarna, ett något udda inslag från svensk horisont. Vi såg hasselört *Asarum europaeum*, finnklint *Centaurea phrygia*, ärtvial *Lathyrus pisiformis* och borstsmörblomma *Ranunculus lanuginosus* innan vi for vidare till Rakvere där vi övernattade första kvällen. Vid stadens gamla borg växte flera spännande arter, bland annat stor tofsäxing *Koeleria grandis*, ullig hjärtstilla *Leonurus cardiaca* ssp. *villosus* och praktveronika *Veronica austriaca* ssp. *teucrium*.

Bussfärden fortsatte längs Estlands östra gräns med fynd av korsmära *Cruciata laevipes* vid Kurtna. I Kabina besökte vi en ängsmark på ömse sidor om en å där de naturliga svängningarna i åns vattenstånd översvämmade marken. Glansruta *Thalictrum lucidum* gjorde verkliga

Ärtvial *Lathyrus pisiformis* prydde lövängarna i Lasila. Foto: Thomas Gunnarsson.

skäl för namnet med glänsande mörkgröna blad. Andra spännande fynd var gotlandstrav *Arabis planisiliqua*, strandiris *Iris sibirica* och en spenörtssläkting *Laserpitium prutenicum*. I en fantastisk men bromsrik ängstallskog på kalkrik sand nära Mustoja sågs gräsnav *Arenaria procera*, strandvedel *Astragalus danicus*, stor sandnejlika *Dianthus arenarius* ssp. *borussicus*, en esparsett *Onobrychis arenaria* och en glim *Silene chlorantha*. I östra Estland visade sig finnmyrten *Chamaedaphne calyculata* vara vanlig och hammarbytaklök *Jovibarba sobolifera* räknades som ett naturligt inslag i floran.

Efter att ha övernattat i Karula nationalpark åkte vi västerut längs gränsen till Lettland. Många arter har i Estland och Finland sina västligaste utposter såsom rysk småborre *Agrimonia pilosa* som vi fick tillfälle att jämföra med småborre *A. eupatoria*. Söder om Pärnu vid Rannametsa besökte vi en fantastisk strandäng med bland annat baltnycklar *Dactylorhiza majalis* ssp. *baltica* och rysk sabellilja *Gladiolus imbricatus*. Fågellivet i Estland gjorde oss inte heller besvikna med svart och vit stork, kornknarr och sommargylling.

I en artrik ängstallskog vid Mustoja växte den östliga glimmen *Silene chlorantha*. Foto: Thomas Gunnarsson.

Nedrema löväng har aldrig varit uppodlad och uppvisade en stor artrikedom med strävstarr *Carex davalliana*, rysk blåtry *Lonicera caerulea* ssp. *pallasii*, stor bockrot *Pimpinella major* och humlesuga *Stachys officinalis*. Laelatu löväng är en av Estlands mest artrika med 450 kärlväxter noterade i området. Antalet arter per kvadratmeter når fantastiska 60–70. Vi såg slidsilja *Selinum dubium*, ängsskära *Serratula tinctoria* och storviol *Viola elatior* men tyvärr bara vinterståndare av klintsnyltrot *Orobanche elatior*. Vid Puhtu besöktes en strandäng med blommande *Dactylorhiza ruthei* som hade mycket långa stödblad, ljusst rosa blommor där läppen var längst i mitten och blad som var ofläckade och breda. En annan raritet på strandängen var kvanne-släktingen *Angelica palustris*.

Vi tog färjan över till Ösel (Saaremaa) där vi bodde två nätter vid Kipi-Koovi. Viidumäe är ett stort reservat där många olika naturtyper finns representerade: alvarskogar, källkärr, kalkkärr, torrängar på kalkrik grund och lövängar. I ängstallskogen växte luddvedel *Oxytropis pilosa* och alpklöver *Trifolium alpestre*. En kraftigt hårig och till bladfärgen blågrå flockblomstrig växt kunde med guidens tillåtelse tas upp. När vi snittade den mörka roten blånade den kraftigt. Det var sammetsbockrot *Pimpinella saxifraga* ssp. *nigra* som vi funnit, en underart som inte tidigare noterats i Estland!

I ett källkärr blomnade *Dactylorhiza russowii* som mycket liknade våra sumpnycklar *D. traunsteineri*. Biotopen påminde mycket om de källkärr som vi sett på Gotland med luktsporre *Gymnadenia odoratissima*, trubbtåg *Juncus subnodulosus*, fjälltört *Pinguicula alpina* och kärllilja *Tofieldia calyculata*. Den för Ösel kanske endemiska (se SBT 4/2006, sid. 261) öselskallran *Rhinanthus osiliensis* växte också i kärret. Skallrorna var ännu inte utslagna men den glandelhåriga stjälken avslöjade arten. Andra höjdpunkter på Ösel var liten stenört *Alyssum montanum* ssp. *gmelinii* i en vägkant, samt en tallskog full med blommande röd skogslilja *Cephalanthera rubra*.

På väg tillbaka mot Tallinn passade vi på att besöka en alvarskog med insprängda områden av mer öppen kalkmark och en del kärr. Vi såg drakblomma *Dracocephalum ruyschiana*, *Saussurea alpina* ssp. *esthonica* (en endemisk släkting till vår fjällskära), klippräcka *Saxifraga adscendens* och pontisk spindelört *Thesium ebracteatum*. I ett mindre kärr nära Valgu växte buskbjörk *Betula humilis*.

Estland visade sig vara lika spännande som vi hoppats på. Vi fick njuta lokala maträtter och besöka spännande miljöer och se många rara växter. Men landets naturvårdare står inför stora utmaningar där den fortsatta hävden av lövängar och alvarskogar kanske är de största. Men också ett ansvarsfullt skogsbruk behövs för att bevara de stora naturvärden som landet hyser.

Ett stort tack till våra estniska guider, vår busschaufför och framförallt till Leif!

